

SUOMALAISTA TAIDEHISTORIAA

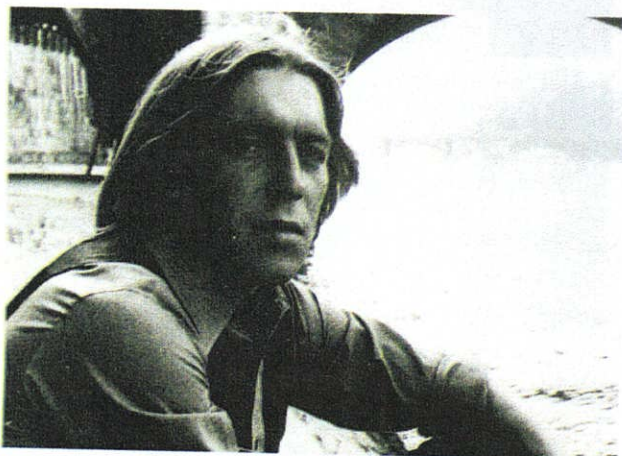
TEKSTI – PAULINA IMMONEN

Taidenäyttely Finsk bild järjestettiin Liljevalchs taidehallissa 25.11.1977–8.1.1978. Näyttely oli osa Suomen 60-vuotis itsenäisyyden juhlistamista Ruotsissa.

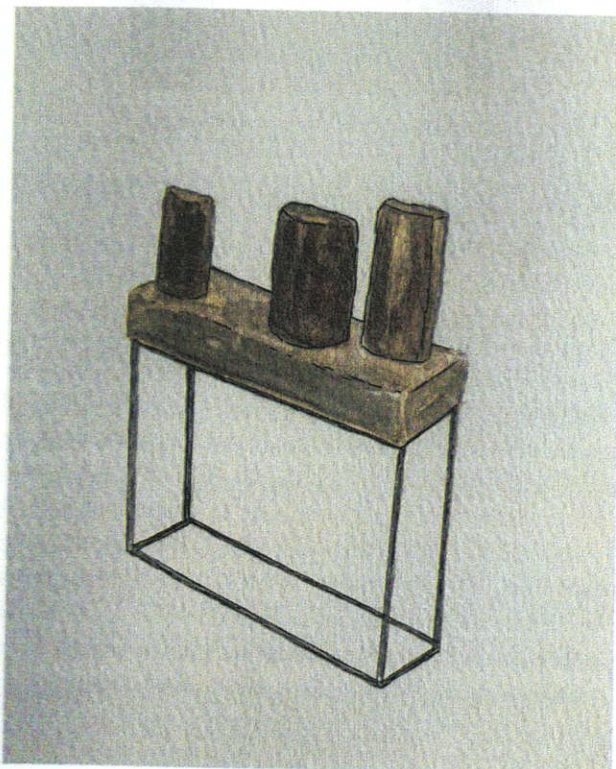
Olen taidehistorian maisterintyössäni Södertörnin yliopistolla tutkinut Finsk bild-näyttelyn suunnittelua, toteutusta ja jälkisoittoa, ja tässä kolmiosaisessa artikkelisarjan toisessa osassa tutustutaan näyttelyyn osallistuvien taiteilijoihin ja taidehistoriallisesti merkittäviin teoksiin, joita näyttelyssä oli esillä.

Missi, moderni maailma ja kuvariidat

Kuten edellisessä artikkelissani mainitsin, oli *Finsk bild* taidenäyttelynä erikoinen. Suomen taiteilijaseura oli koonnut mahdollisimman edustavan näyttelyn. Osallistuvia taiteilijoita oli kaikenikäisiä, eri taiteellisten tekniikkojen edustajia ja he tulivat eri puolelta Suomea. Tästä kokonaisuudesta voi havaita ajan hengen demokraattisen ajatuksen taiteesta, jonka tekijät eivät olleet enää tietystä yhteiskuntaluokasta, vaan taide oli koko kansan asia ja etuoikeus. Näyttelyyn osallistuvia taiteilijoita oli kaiken kaikkiaan kolmekymmentä, mutta vain kolme heistä oli naisia. Sen ajan taidemaailma oli yhä miesvaltainen mikä tuli muuttumaan radikaalisti 1980-luvulla. Postmoderni taidemaailma kehitys kulki yhteisöllisyydestä ja poliittisista teemoista enemmänkin individualistiseksi ja moniarvoisemmaksi. 1960- ja 1970-luvuilla noussut keskustelu feminismistä alkoi näkyä myös taidemaailmassa, jossa naiset valtasivat alaa.



JUHANA BLOMSTEDT SEINEN RANNALLA
KUVA: FINSK BILD, NÄYTTELYLUETTELO



"SURUMARSSI" (LUONNOS), KAIN TAPPER

~~KUVA: FINSK BILD, NÄYTTELYLUETTELO~~

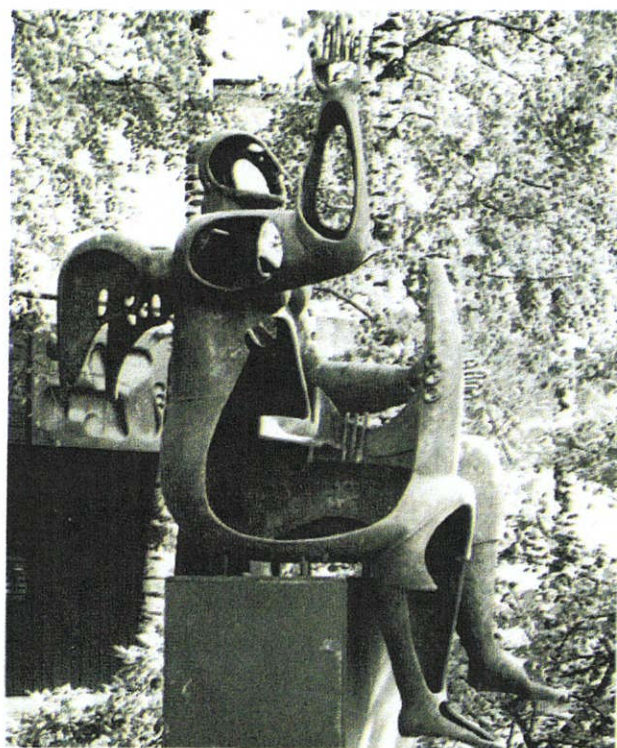
Luonnos Tapperin teoksesta, P. Immonen

Liljevalchs ilmoitti lehdistötiedotteessa, että luvassa on: "... mäktig skulptur, stort måleri och intressant grafik ... komponerad speciellt för Liljevalchs med många internationellt kända namn...". Vuonna 1965 oli Svea Galleriasa Tukholmassa näyttely *Ung finsk konst*, joten monet *Finsk bild*:iin osallistuvista taiteilijoista olivat jo ruotsalaisyleisölle tuttuja, kuten: Laila Pullinen, Harry Kivijärvi, Kimmo Kaivanto ja Esko Tirronen. Kriitikko Arne Törnqvist kirjoittaa näistä taiteilijoista, että he olivat "nuoria ja uhmakaita tuolloin, keski-ikäisiä ja vakiintuneita nyt...".

Ruotsalaiset taidekriitikot vertasivat taidetta ja näyttelyn teosten tunnelmaa useaan otteeseen esimerkiksi Sibeliuksen musiikkiin, mutta he eivät tainneet tiedostaa, että vaikka kuvitteellisesti nämä suomalaiset taiteilijat olivat "vanhojen mestareiden" jälkeläisiä, tai jatkumoa, niin itse asiassa taiteilijoiden joukossa oli Sibeliuksen lapsenlapsi, Juhana Blomstedt! Hän asui tuolloin Pariisissa ja näyttelyluettelon

kuva esittää Blomstedtin istumassa Seinen rannalla. Myöhemmin Blomstedt toimi maalaustaiteen professorina Kuvataideakatemiassa Suomessa.

Irja Leino, kuvataiteilija ja pariisilaistunut huippumalli, oli yksi kolmesta näyttelyyn osallistuvasta naisesta. Leino oli mallinurallaan muun muassa työskennellyt Jaques Heimmin muotitalossa ja valokuvamallina Pierre Balmain ja Karl Lagerfeld muotitaloissa. Leino oli muuttanut 1960-luvun puolivälissä New Yorkiin, missä hän jatkoi taidemaalarin uraansa. Jotkut ilkeämieliset tahot eivät ottaneet Leinon taitelijanuraa kovinkaan vakavasti, vaan vähätelivät, että entinen malli oli vain "ryhtynyt" taiteilijaksi. Kenties Leinon kutsuminen *Finsk bild*:iin oli Suomen taitelijaseuran kannalta motivoitu osaksi sillä, että näyttelyyn haluttiin mukaan useampi nainen, ja myös sillä, että hän asui New Yorkissa. Mikäli taitelijaseura halusi saada kansainvälistä tuntumaa näyttelyyn, niin Blomstedt ja Leino olivat hyvä



"ENKELI", KAUKO RÄSÄNEN KUVA: FINSK BILD, NÄYTTELYLUETTELO

lisä. Taitelijaseuran Maaretta Jaukkuri tuo esille taiteilijoiden kansainvälisyyttä lehdistön haastatteluissa, ja vaikuttaa siltä, että oli halu näyttää, että Suomen taidemaailma oli suuntautunut sekä itään että länteen. Taitelijaseuran Taide-Vuosikirjassa korostetaan 1970-luvun lopulla Suomen taidekentän ainutlaatuista asemaa idän ja lännen välissä iskulauseella: "*Taide - Artmagazine, Provides an excellent view both to the east and west*". *Dagens Nyheter*:in taidekriitikko Arne Törnqvistin ilkeämielinen lausahdus *Finsk bild*:in kokonaisuudesta: "...tuntuu kuin pitäisi toisessa kädessä kosmopolitan drinkkiä, ja toisessa pettuleipää...", viittasi siihen, että näyttelyssä kaksi ääripäätä kohtasi toisensa,

"vanha" kansallinen ja moderni kansainvälinen taide; itä ja länsi ja moderni elämäntyyli.

Historiaa tutkittaessa tärkeät ja merkittävät seikat tulevat näkyväksi, vasta kun on saatu niin sanottua, historiallista välimatkaa. Mitä tulee *Finsk bild*:iin, niin on selvää, että näyttely todellakin toi esille Suomen ajankohtaista taidehistoriaa ja vaikuttavia taiteen tekijöitä. Kain Tapperin teos *Surumarssi* (1962) oli alkusysäyksenä suureen modernistiseen taidekeskusteluun vuonna 1963. "Onko kanto taidetta?!", on tietävästi kommentti, jonka taiteilija Ahti Lavonen esitti Laila Pullisen juuripuuveistoksesta Ateneumin paneelikeskustelun yhteydessä. 1950- ja 1960-luvulla Euroopan taiteen vaikutukset tulivat Suomeen kovalla vauhdilla, eikä yleisö tahtonut pysyä mukana. Myös Kauko Räsänen veistos *Enkeli* (1960 & 1976), joka oli *Finsk bild*:ssä mukana, on kirjoittanut itsensä mukaan Suomen taidehistoriaan. Tästä teoksesta, joka alun perin oli yksityishenkilön tilaama hautamuistomerkki, nousi kuvariita 1960-luvun alussa, koska se oli kansalle liian moderni. Asiaa puitiin niin virallisissa kokouksissa kuin lehtien palstoilla ja lopulta enkeli poistettiin haudalta sopimattomana. Kansan suussa tunnettu "Reikäenkeli" pelastettiin kuitenkin Lappeenrannan taiteenystävien toimesta, jotka toivat sen yhdistyksen syysnäyttelyyn 1961 yleisön nähtäväksi. Myöhemmin teos sijoitettiin Lauritsalan modernin kirkon läheiseen kirkko-puistoon. Veistoksesta tehtiin vuonna 1976 myös toinen valu, joka löytyy Ateneumin kokoelmista. Ilmeisesti tämä versio teoksesta oli se, joka näytettiin *Finsk bild*:ssä.

Taidehistorioitsija Tuula Karjalainen kirjoittaa, että kansalliseksi koetun taiteen vastapainoksi noussut abstrakti taide rikkoi taiteen perustaa, eli tarinankerrontaa. "Millä nuorta kansakuntaa kuvata, kun esittävää kuvaa ei ollut?", kysyy Karjalainen. Kun taiteenilmaisu vielä 1970-luvulla kansainvälistyi entisestään, niin kansallisen edustusnäyttelyn järjestäminen vanhan kaavan mukaan ei enää onnistunut.

Kolmannessa ja viimeisessä artikkelissa suuntaamme katseen tänne Tukholmaan, ja paneudumme ruotsinsuomalaiseen näkökulmaan koskien *Finsk bild*:in vastaanottoa, sekä suomalaistaitelijoiden järjestäytymistä täällä.

Lähde:

Paulina Immonen, *Konstruktioner av det nationella: En utställningsanalys av Finsk bild på Liljevalchs konsthall 1977–1978*, masteruppsats, (Huddinge: Södertörns högskola, 2021).

PAULINA IMMONEN ON KULTTUURITETEILIJÄ JA KUVATAITEILIJÄ. HÄNEN OPINNÄYTETYÖNSÄ ON LUETTAVISSA KOKONAISUUDESSAAN OSOITTEESTA: [HTTPS://WWW.DIVA-PORTAL.ORG/](https://www.diva-portal.org/) (DIGITALA VETENSKAPLIGA ARKIVET, HAKUSANA: PAULINA IMMONEN)